

přístroje jiné. S tohoto hlediska není odměna, jež činí okrouhle 25% ceny odhadní, nikterak přílišnou. Rozhodnutí sporu závisí tedy pouze ještě na zjištění, zda žalobkyně skutečně vyplatila odměnu 1800 Kč, jejíž náhradu žádá. Důkazy o tom byly sice v první stolici provedeny, avšak ani procesní soud ani soud odvolací neučinily příslušných zjištění.

Čís. 2082.

Zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., o zaopatřovacích požitcích bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém.

Nároku na zaopatřovací požitky nabyl každý zaměstnanec, v § 1 jmenovaný, jenž po určité době služební před 6. květnem 1921 vstoupil do neaktivního stavu, bez ohledu na to, zda mu nárok na požitky příslušel již před vyhlášením zákona.

(Rozh. ze dne 6. prosince 1922, R I 1391/22.)

Vdova po Františku K-ovi, jenž zaměstnán byl na velkostatku od roku 1873 až do konce roku 1917, domáhala se na majiteli velkostatku polovice zaopatřovacích požitků, jež by příslušely manželé. Procesní soud první stolice žalobu zamítl mimo jiné z těchto důvodů: Zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., vztahuje se dle § 1 na bývalé zaměstnance na velkém majetku pozemkovém (§ 2 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n.), jakož i na pozůstalé po těchto zaměstnancích, jestliže: a) buď požívají již zaopatřovacích požitků z důvodu trvalého služebního poměru na velkém pozemkovém majetku, jako pensí, provisí, daru z milosti a pod. (§ 3 zák. ze dne 12. února 1920, čís. 115 sb. z. a n.) nebo b) nabyly nároku na vyplácení pense nebo provise dříve, nežli zákon začal působiti. Ustanovení § 1 a) vztahuje se tudíž na bývalé zaměstnance, kteří zaopatřovacích požitků již požívali, než zákon vstoupil v platnost, tedy před 6. květnem 1921. Ježto mezi stranami není sporu o tom, že žalovaní nevypláceli ani Jindřichu K-ovi po jeho vystoupení ze služby ani jeho manželce starobní neb invalidní (vdovské) renty, jest nepochybně, že Jindřich K. neměl by nároku na úpravu neb přiznání pensijních požitků dle § 1 lit. a). Jindřicha K-a nelze však zařaditi ani mezi zaměstnance druhé skupiny (§ 1 b); neboť jak z důvodové zprávy patrně, ustanovením § 1 b), § 16 cit. zák., jímž počátek působnosti zákona odložen byl na lhůtu 30 dní po jeho vyhlášení, mělo býti umožněno, aby vstoupiti mohli do pense četní staří úředníci a zřizenci v činné službě, kteří, ačkoliv již svou dobu přesloužili a fysicky nejsou s to, aby povinnosti své v plné míře konali, nemohou se odhodlati opustiti činnou službu, ježto by je čekala bída a rodiny jejich byly by ve své existenci ohroženy. Poněvadž však Jindřich K. do neaktivního poměru vstoupil dnem 31. prosince 1917, tedy více než o tři roky dříve, než vyhlášen byl zákon o úpravě zaopatřovacích požitků, nelze naň vztahovati ani ustanovení § 1 b) zákona. Právnímu názoru žalující strany, že uplatňovaný nárok vznikl teprve zákonem ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., přisvědčiti nelze; neboť intencí tohoto zákona jest, zvýšiti zaopatřovací požitky, na něž bylo již nároku nabyto, a nikoliv tyto teprve vytvořiti, což jasně a určitě vyslovuje zákon (§ 1 b), jakož i prováděcí nař. ze dne

13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. k § 1. Opačné mínění nemá opory v § 3 cit. zákona, který, stanově toliko výši zaopatřovacích požitků a zpětnou dobu, za kterou mohou býti požadovány, ve příčině oprávněných zaměstnanců výslovně cituje ustanovení § 1. Žalobkyně sice také tvrdila, že závazek žalované strany k poskytování zaopatřovacích požitků vznikl již před vydáním zákona, jednak na základě ujednání, jednak na základě zvyklosti a slušnosti. Je prokázáno, že tehdejším majitelem Markem T-em a Jindřichem K-em ujednání ohledně výslužného učiněno nebylo a že tudíž strana žalující nárok o smluvní závazek opíratí nemůže. Vznik závazku z pouhé zvyklosti vyloučen jest ustanovením § 10 obč. zák., dle něhož u zvyklosti lze přihlídati jen v těch případech, ve kterých se zákon na ni výslovně dovolává, čehož v tomto případě není. Že pak právní nárok v pouhé slušnosti (v zásadách sociálních) zakotven býti nemůže, netřeba ani blíže rozebírat. Poněvadž jest nesporno, že Jindřich K. zákonnému pensijnímu pojištění nepodléhal, není také dán předpoklad pro uplatňovaný nárok podle zákona po rozumu prováděcího nařízení ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. § 1 lit. b), kteréžto důvodu žalobkyně ostatně se ani nedovolávala. Prováděcí nařízení, rozvádějící ustanovení § 1 b), přiznává sice nárok také zaměstnancům, kteří před 6. květnem dokonali 40 letou pokud se týče 35 letou služební dobu; ustanovení toto však, jak ze znění zákona tak i z důvodové zprávy patrně, vztahuje se toliko na zaměstnance, kteří v době vyhlášení zákona byli ještě v aktivní službě. Z uvedeného jest patrně, že Jindřich K. před 6. květnem 1921, tedy před působností zákona o úpravě zaopatřovacích požitků, neměl nároků na vyplácení penze a že tudíž není dán zákonný předpoklad pro nárok, o který jde v tomto sporu. Kdyby však ani nebylo důvodů právě uvedených, neměl by Jindřich K. nároku na zaopatřovací požitky, poněvadž se pensijního nároku závazně vzdal, přijav odbytné jednou pro vždy a to listinou ze dne 21. prosince 1915. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a odkázal věc prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, věc znovu projednal a rozhodl. D u v o d y: V této věci jde zásadně o řešení dvou otázek a to: zda sluší zemřelého Jindřicha K-a počítati mezi bývalé zaměstnance na velkém majetku pozemkovém, a dále, zda platí ohledně něho ustanovení písm. a) či písm. b) zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. Soud své stolice zabýval se hlavně otázkou druhou. Jak jde na jevo z doslovu zákona čís. 130 z r. 1921 a prováděcího nařízení vlády ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. a materiálů k zákonu, má býti jejich ustanoveními odpomoženo sociálním nesrovnalostem, tím povstalým, že o bývalé zaměstnance na velkém majetku pozemkovém nebylo buď vůbec anebo jen měrou nedostatečnou od jich bývalých zaměstnavatelů postaráno, a stanoveno tedy zlepšení v těchto směrech. Mezi stranami není sporno, že žalovaná strana ani Jindřichu K-ovi ani jeho manželce, žalobkyni, po jeho vystoupení ze služby zaopatřovacích požitků, pokud se týče vdovského duchodu nevyplácela; tím jest správně odůvodněn názor prvního soudu, že v tomto případě nelze ustanovení § 1 písm. a) cit. zák. použiti. Odvolací soud nesdílí však názoru prvního soudu, že vůbec nelze v tomto případě použiti ustanovení § 1 písm. b) zákona. Dle § 1 písm. b) a § 16 zákona ve spojení s čl. I. k § 1 prov. nařízení spadají pod ustanovení § 1 písm. b) nejen oni zaměstnanci, kteří, majíce již vyslouženo nebo dokonce přeslouženo, v době 30 denní v § 16 zákona

stanovené do výslužby vstoupili, nýbrž i oni bývalí zaměstnanci, kteří vůbec přede dnem 6. května 1921 a tedy i přede dnem vydání zákona dle čl. I. k § 1 písm. b) prov. nařízení a zejména dokonáním 40 leté (35) leté služby po rozumu § 3 nařízení nároku na vyplácení pense nabyli. Není sporno, že Jindřich K. byl u Marka T-a, majitele žalované firmy, zaměstnán od roku 1875 až do 31. prosince 1917 — tedy přes 40 let pokud se týče byl dle tvrzení žalující strany zaměstnán ještě až do července 1918; ve vysvědčení ze dne 31. prosince 1917 jest potvrzena doba zaměstnanosti již od 1. října 1873. Soud odvolací, přihlížeje k účelu zákona a ustanovením prováděcího nařízení, dle nichž osobám, pod ustanovení zákona spadajícím, má se dostati bez ohledu na dřívější ujednání o výši pense, darů z milosti a t. d. zaopatřovacích požitku v míře, zákonem stanovené, — ovšem z výhradou § 8 zákona, nemůže sdíleti náhled soudu první stolice, že se Jindřich K., pokud ovšem vůbec byl zaměstnancem na velkém majetku pozemkovém, prohlášením ze dne 21. prosince 1915 zřekl též zaopatřovacích požitků podle zákona čís. 130 z. r. 1921; vždyž účelem zákona jest právě, by to, čeho zejména v základě soukromoprávních smluv dostalo se bývalým zaměstnancům na velkém majetku pozemkovém v míře, pro jejich zaopatření nedostatečné, bylo dle ustanovení zákona doplněno (§§ 3, 5, 8, 9, 11 zákona, čl. I. k § 3 prov. nař.). Jest tedy soud odvolací toho náhledu, odchylného od soudu první stolice, že, ač-li vůbec možno považovati Jindřicha K-a za bývalého zaměstnance na velkém majetku pozemkovém, a zejména ač-li jsou zde podmínky čl. I. ku § 1 písm. b) prov. nařízení, najmě doba zaměstnání na velkém majetku pozemkovém, případ jeho spadá pod ustanovení § 1 písm. b) zákona a že by pak příslušel žalobkyni jako jeho vdově nárok dle § 6 zákona. Jest proto zapotřebí, aby zásadní otázka, zda Jindřich K. byl zaměstnancem na velkém majetku pozemkovém a po kterou dobu, dále zda snad způsoby smluvními, od žalobkyně naznačenými, a nikoliv tedy pouze přímým ujednáním mezi ním a Markem T-em nebo již i dokonáním 40 leté (35) leté služby po rozumu poslední věty písm. b) a čl. I. k § 1 prov. nař. nároku na vyplácení pense před 6. květnem 1921 nabyt, byly dle zásady § 182 c. ř. s. na přetřes vzaty, aby důkazy, které by se nutnými ukázaly, byly provedeny, a aby pak znovu bylo rozhodnuto.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody

Žalobkyně opírá žalobní nárok hlavně o § 6 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., požadujíc polovinu zaopatřovacích požitků, na něž byl by měl její zemřelý manžel nárok. První podmínkou nároku toho jest ovšem, že Jindřich K. byl zaměstnancem na velkém majetku pozemkovém podle § 1 zákona a čl. I. k § 1 odstavec a), b) provád. nařízení ze dne 13. června 1921, čís. 189 sb. z. a n. O této podmínce procesní soud nejednal, považuje zjištění to za nerozhodné vzhledem k právnímu posouzení věci, jež zjištění toho nevyžaduje. Odvolací soud posuzuje po této stránce věc jinak, a Nejvyšší soud souhlasí s názorem jeho, dodávaje k důvodům jeho usnesení toto: Prováděcí nařízení vztahuje v čl. I. k § 1 b) účinky zákona na bývalé zaměstnance, již před 6. květnem 1921 dokonali 40 letou službu. (Případ 35 leté služby sem dle § 3 nař. nespadá).

Stěžovatelé odporují tomuto názoru, namítajíce, že výklad tento neodpovídá zákonu, nemá zákonné platnosti, a že ani nařízení tomu nepřísluší význam, že pouhé dokonání 40 leté služby samo o sobě bez smlouvy nebo zákonného podkladu dalo nárok na pensi. Namítají dále, že nárok ten nelze opřít o vládní nařízení, nýbrž že by nárok ten musil tu býti buď ze smlouvy nebo ze zákona, dříve než zákon čís. 130 počal působiti. Zákon tento že podobného nároku neposkytuje, nýbrž upravuje pouze výši pense tomu, kdo před vydáním zákona jí požíval anebo nabyl nároku na ni před působností tohoto zákona. Názor tento odporuje však doslovu zákona čís. 130, neboť, kdyby byl správným, nemělo by smyslu ustanovení § 16 zákona, oddalující účinnost na 30 dní po vyhlášení. To stalo se dle důvodové zprávy č. 1471 proto, by zákona toho byli účastni úředníci a zřízení dosud činní, kteří nemohou odhodlati se opustiti službu, ana čekala je bída. To platí v první řadě o zaměstnancích, již neměli smluvního nebo zákonného nároku na pensi, a jimž nárok ten měl býti poskytnut zákonem vyhlášeným později pod čís. 130 r. 1921. O něco výše praví se v téže důvodové zprávě, že osnova zákona týká se zaměstnancu tak, že zákonnou úpravou mají býti zabezpečeny existence v š e c h těch zaměstnanců, kteří byli pensionováni (vstoupili do neaktivního poměru) ještě před působností zákona. Osnova neomezuje tudíž působnosti zákona na zaměstnance, již měli před vyhlášením zákona nárok na pensi a byli pensionováni, nýbrž přiznává zaopatřovací požitky všem zaměstnancům vstoupivším do neaktivního stavu, bez ohledu na to, zda měli již dříve nárok na pensi čili nic. § 3 zákona přiznává skutečně zaměstnancům, v § 1 jmenovaným, t. j. bývalým zaměstnancům na velkém majetku pozemkovém, požitky, uvedené v příloze, po 40 leté službě. § 4 poskytuje jim po kratší dobu poměrnou část těchto požitků. Předpisy ty zní zcela všeobecně, neomezující se na zaměstnance, kteří již před vyhlášením zákona měli smluvní nebo zákonný nárok na zaopatřovací požitky vůbec. Dle zákona čís. 130 nabyl tudíž nároku na zaopatřovací požitky stanovené tímto zákonem (přílohou) každý zaměstnanec, v § 1 jmenovaný, jenž po určité době služební před 6. květnem 1921 vstoupil do neaktivního stavu, bez ohledu na to, zda mu nárok na požitky ty příslušel již před vyhlášením zákona toho, a to buď zcela neb z části, dle délky doby služební. Je proto vykládati i odstavec b) § 1 zákona ve spojení s § 16 v tom smyslu, že zákona toho jsou účastni zaměstnanci, již způsobem shora uvedeným nabyli nároku na pensi p ř e d 6. květnem 1921, ne však p o tomto dni. S výkladem tímto souhlasí jak úmysl zákonodárcův, vyjádřený v důvodové zprávě, tak i prováděcí nařízení, kteréž je tudíž v plné shodě se zákonem. Není proto správným názor, že úmyslem zákonodárcovým bylo jediné zvýšiti zaopatřovací požitky, nikoli však založiti nárok na ně, a že tento úmysl byl zákonem skutečně uplatněn. Nelze dále souhlasiti s náhledem, že na žalobkyni nemohou býti vztahovány účinky zákona, ježto manžel její vstoupil do neaktivního stavu již v roce 1918. Je proto nutno zjistiti, zda nastaly u Jindřicha K-a uvedené předpoklady, v první řadě zda byl skutečně zaměstnancem na velkém majetku pozemkovém, a vzhledem k § 4 zákona po jakou dobu. Tomuto řešení není na úkor prohlášen z 21. prosince 1915, byť se stalo za poměru, zjištěných procesním soudem. I v tomto směru jest přisvědčiti odvolacímu soudu. Zákon čís. 130 zasahuje do poměrů soukromoprávních tím, že bez ohledu na služební smlouvy,

dříve sjednané, sám určuje výši zaopatřovacího požitku, ukládá je plnění jich zaměstnavateli i za dobu minulou. Pokud jde o službu, trvající určitý čas, poskytuje zákon sám požitky ty v určité výši, ukládá je prostě zaměstnavateli. Úmyslem zákonodárcovým bylo zajistiti bývalým zaměstnancům existenční minimum, pokud zaopatřovací požitky, jim vyplácené, nevyhovují požadavku tomu (§ 8), anebo pokud požitků těch nemají a nabyli na ně nároku podle tohoto zákona. Nutnost zakročení zákonodárce byla vyvolána mimořádnými poměry hospodářskými, způsobenými nepředvídanou válkou světovou, a doléhajícími na stranu hospodářsky slabší, t. j. na zaměstnance. Za tou příčinou mění zákonodárce soukromoprávní smlouvy učiněné o zaopatřovací požitcích i proti vůli zaměstnavatelově. Co platí o smlouvě, platí i o prohlášení shora uvedeném, ať bylo jednostranným projevem Jindřicha K-a nebo smlouvou mezi ním a dědicí Marka T-a. Prohlášení to nemůže vzhledem k uvedenému zákonu brániti vzniku právního nároku na zaopatřovací požitky ve prospěch žalobkyně, jsou-li ovšem dány ostatní podmínky toho. Zda a jaký vliv bude míti prohlášení to na výměru zažalovaných požitků, o tom nelze nyní rozhodovati, a nezáleží proto na tom, zda bylo platem za uvedené požitky po příp. za vzdání se jich.

Čís. 2083.

O škodlivém (§ 1118 obč. zák.) užívání lázeňského podniku pachtýřem lze mluvit pouze tehdy, mělo-li v zápětí pokles v návštěvě hostů.

(Rozh. ze dne 6. prosince 1922, Rv I 1410/22.)

Žaloba, již domáhal se majitel lázní na pachtýři zrušení pachtovní smlouvy pro špatnou správu lázní, byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

V § 1118 obč. zák. ustanoveno, že pronajímatel může se domáhati předčasného zrušení nájemního poměru, když nájemce užívá věci v nájem dané způsobem značně škodlivým. Z doslovu tohoto zákonného ustanovení vyplývá, že podmínkou předčasného zrušení nájmu jest škoda, působená pronajímateli, aťsi škoda ta již vznikla neb ať se jí lze v budoucnosti důvodně obáhati, musí to však býti škoda hmotná, ideální škoda nestačí. Škodou rozuměti jest zde zhoršení věci, které přesahuje ono zhoršení, které bývá spojeno o obvyklým pravidelným užíváním nájaté věci. V našem případě se jedná o nájem lázeňského podniku. Pronajímateli záleží z pravidla hlavně na tom, aby lázeňský podnik byl tak veden, by počet hostů a s nimi spojený příjem z lázeňského podniku se neumenšoval, nýbrž pokud možno zvyšoval, tak aby mohl požadovati buď stále stejně vysoké nájemné (pachtovné) z podniku toho, aneb aby se dalo odvodniti jeho zvýšení. Zda a jak jsou hosté spokojeni s obchodním vedením lázeňského podniku a restaurace s ním spojené, dotýká se pronajímatele teprve v druhé řadě a to jen potud, pokud by špatné obstarávání restaurace mělo v zápětí úbytek návštěvníku lázní a tím